

Leto II.

V Ljubljani, dne 10. marca 1936

Štev. I.

Svetislav Hodjera:

Mi v današnji politični situaciji

Najvažnejše je danes v naši državi vprašanje dela in kruha, ker bo le z njegovo rešitvijo ustvarjeno blagostanje vsega naroda

Po petomajskih volitvah so se pojavile v narodu znova vse stare politične stranke, in sicer: ali grupirane, kakor je JRZ v eno koalicijsko stranko, ali samostojno, kakor so stare stranke v takozvani »Združeni opoziciji«, ki pa na terenu delujejo vsaka zase.

Ljudstvo se je v začetku rado udeleževalo shodov in konferenc teh starih strank iz radovednosti, hoteč slišati, kaj bodo njihovi voditelji po šestletnem premoru povedali in pa tudi v upanju, da bodo sedaj narodu dali nekaj novega, kar bi ustrezalo njegovim potrebam in interesom. To narodovo upanje je bilo upravičeno, ker so imeli ti starostrankarski voditelji na razpolago vendar šest let, da vse temeljito premislijo, zlasti pa, da razmišljajo o svojih napakah. Pričakovalo se je, da bodo hoteli, zavedajoč se svojega nekdanjega zgrešenega in nepravilnega dela, svoje bodoče delovanje spraviti v sklad z današnjimi dejanskimi razmerami.

Iz izjav posameznih vodilnih osebnosti vseh teh strank na raznih shodih in konferencah je narodu kaj naglo spoznal, da se ti gospodje niso prav ničesar naučili. Ostali so prav isti stari grešniki, kakršni so bili prej, in ne le to, temveč so še celo izredno ponosni, da so ostali nepoboljšljivi stari politiki. Zato je zanimanje ljudstva za njihove shode in konference prav naglo kopnelo in izginilo.

Zakaj se narod več ne zanima za izjave teh oseb? Zato, ker ti gospodje še nadalje spravljajo na tapet edino in izključno le politična vprašanja in si celo upajo javno trditi, da so samo od političnih vprašanj odvisna tudi vsa ostala gospodarska in socialna vprašanja. Po njihovem mnenju in prepričanju so vzrok vsega narodovega nezadovoljstva zgolj politična vprašanja in zato oni letem podreajo gospodarska in socialna vprašanja. Prav to pa je po našem mnenju vseskozi napačno.

Z razvojem družbe se razvijajo tudi vsa vprašanja. To pomeni, da je treba pri njihovem reševanju računati predvsem in edino le z aktualnimi potrebami naroda, z njegovimi interesi in z njegovim gledanjem ter razpoloženjem. Vsa vprašanja so za narod važna: politična, gospodarska in socialna. Vendar pa je mogoče postaviti prednost enim pred drugimi. Socialna vprašanja se morejo reševati le tedaj, če so dana za to na razpolago potrebna sredstva in možnosti; teh pa ni mogoče dobiti, če se narod gospodarsko ne razvija. Narod more le dati ta potrebna sredstva. Politiko more narod pravilno voditi le tedaj, če je gospodarsko preskrbljen, če je gospodarsko neodvisen. Z ozirom na to, če bi hoteli postaviti v vrstnem redu ta vprašanja tako, ka-

vih pridelkov, omogočiti delavcu in obrtniku, da bosta vedno zaposlena in da bosta za to svoje delo tudi primerno nagrajena — to so zahteve naše Jugoslovanske narodne stranke. Ko bodo imeli denar kmet, delavec in obrtnik, ga bodo imeli tudi trgovec, industrijec in pa država. To pomeni, da je danes pač najvažnejše vprašanje DELA in KRUHA.

Zato mora edini ciljno-tranje in zunanje politike naše države biti: Blagostanje vsega naroda!

Istočasno se morajo, kar bi bilo moralo biti že zdavnaj storjeno, sprejeti in oživiti naslednji temeljni zakoni političnih svobod: *Zakon o svobodnih volitvah s tajnim glasovanjem, zakon o svobodnem tisku in zakon o svobodni zborovanj in združevanju!* Svobodno izvoljeno narodno predstavništvo bo šele dalo pravo smer nadaljnjemu delu.

V Beogradu, dne 3. marca 1936.

Naše stališče

je jasno in naš sklep premišljen in odločen

Kdor gleda v politično življenje zviška, ta naravno ne more videti tega, kar bi sicer lahko opazil, če bi od blizu prisluhnil narodovemu razpoloženju, ki je značilno za politično vrvenje. Pri nas se po stari politični razvadi presoja politično razpoloženje množice zviška. Zato pa se ustvarja tako obupno nesoglasje med razpoloženjem naroda na eni in delom političnih voditeljev na drugi strani. Pa ne le to. Pri nas se še zahteva, da se mora razpoloženje mase podrediti samovoljni izbrancev, ki smatrajo sebe kot politične voditelje za edino merodajne glede vseh političnih ukrepov. Drugod se dela to drugače in v skladu s ciljem, ki ga narod zasleduje. Marsikje ravna v smeri narodne celote, pri nas pa postopamo tako, kot da je narodna vzajemnost za naše pojme nesodobna. V korist nam prav gotovo ni, ko tekmuje v sodobnem času tekmovalnih prerivanj v tem, da izbijemo rekord najbolj pristne politične razdrapanosti. Čudovito pri tem pa je, da smo si Slovenci v zabavljanju tako močno edini. Malenkostni smo in padamo kar neprestano iz napake v napako.

Ni še dolgo tega, ko smo zaprepasčeni strelci nad delom naših mogočnih političnih vodnikov. Ti so po vladanju za dedščino demokrate pok. dr. Žerjava, odeti v škrlatni plašč svobode, oznanjali pristnost in veličino nacionalne misli tako prepričevalno in pa vzgledno, da se je morala z ogorčenjem odvrti od njih celo ona javnost, ki je sicer prisegla na slovenski liberalizem. Sedaj je bilanca dela tu, pa je tako pasivna. Skozi in skozi pasivne bilance se žal ne da napraviti aktivnim, če se pri tem še tako potrudijo. Tak trud je brezuspešen, posebno še v političnem življenju, ko se razpoloženja naroda potvori ne more. Potemtakem se ni čuditi, če gesla preoblečene pohorske akcije ne

vzgo, ko Kramar-Pucelj-Marušičev evangelij prevzame dobro vsi poznajo. Gledali so zviška, a z balkona se utrip naroda ne čuje dobro.

Sedanjost ne dela sramote polpreteklim časom. Saj je še pred kratkim bilo, ko so bivši politični trpinji oblastno proglasili v svojem časopisju, da gre v sedanjih borbi le za politično nadvlado Rima in Moskve. Potrjujoč preizkušene metode so ožigosali za nepoštenega vsakogar, kdor se ne podvrže njihovim miselnosti in zahtevi. V tej metodi se vidi stara sled mentalitete. One mentalitete prižnice, od koder se zviška gleda na ovčice in kjer ugovor ni dopusten. Hvala sodobnosti, pa so časi, ko se je gledalo politično na narod s takega vidika, že za nami. Nič ne pomaga in je že tako, da se tudi strogo katoliški narod ne da več prisiliti za stvar, ki mu ne godi. Sodobnost je pač zvezana z napredkom.

Sodobni ljudje imamo ponos in svojo čast, svojo vest, pa tudi svojo pamet. Sicer so nam hoteli takšne pojme nekam zamegliti, pa so v bitnosti človeka vendarle preveč zasidrani. Ko smo v tistem času samodržja gledali, kako se v znamenju nacionalnosti in jugoslovanstva tepta v blato ponos in čast svobodnega državljana, nismo mogli stati več ob strani. Pasivno zadržanje smo smatrali za greh, zato smo se brez vsakršnih pomislekov priključili političnemu gibanju, ki je na legalni osnovi začelo ono borbo, ki so nam jo narokovala naša sreča. Stopila je v politično areno nova, mlada, borbeno jugoslovanska narodna stranka, ki jo je rodila borba zoper diktaturo slabih, borba za politične svobode, borba za poštenost, zakonitost in politično moralno. S svojim priključkom smo sledili verno svoji vzgoji, ki je bila skozi demokratično. Če bi narodna stranka ne imela nobene druge zasluge, obstoji njena za-

sluga v tem, da je utrla staro pot demokracije v naši državi. Saj je takrat že izgledalo, da se namerno pripravlja pot enostrankarskemu sistemu, ki tvori podlago fašistične ideologije.

Stopili smo z navdušenjem v vrsto borecev, ki so začeli obupno borbo zoper samozvance in zastavili svoj glas za interese malega, siromašnega človeka. Temu je bila prvenstveno pomoč potrebna. Borili smo se krepko z golimi rokami. Volilno borbo so nam onemogočili, s tem zadeli sebe, nam pa omogočili, da smo z dejanjem lahko dokazali, kako si mi zamišljamo pojem jugoslovanstva. Na dan 5. maja 1935 je jugoslovanska narodna stranka, ki se ji je s strani nasprotnikov tako rado pridevalo srbijansko obeležje, določno in močito pokazala, da roče bitni opora miselnosti one premoči, ki je na osnovi centralizma jabolko notranjih sporov.

Kmalu po volitvah so vrgli bombo o fašizmu. Povod so dale modre srajce, o katerih se je v zvezi z jajci toliko pisalo v našem časopisju. Poudarek fašističnega obeležja je povzročil zmedo, ki so jo nasprotniki hoteli. Sadu pa spletakarjenje ni obrodilo. Z avtentično izjavo z dne 1. marca t. l. so bili v srcu Slovenije javno ovrženi prigovori fašizma, nasprotno pa svečano proglašena čisto demokratična načela. Ta obrazložitev je za nas mejnik, ki je znamenje soglasja vse dotlej, dokler mejnik obstoja. Unifikacija fašistične ideje je našemu narodu sovražna, ko ne priznava individualnega razvoja. Naraven razvoj gre svojo pot, sila pa popreje razdvaja, kakor spaja. Vsem, ki smo ostali zvesti borbi, ki nas je združila, se je poravnano prigovarjalo, da smo centralisti, da smo dosledno programatično poudarjali samoupravo. Utemeljevalo se je s tem, da jugoslovanska narodna stranka svoje stališče napram ureditvi države sploh še ni stvarno označila in da se izogiba temu vprašanju s tem,

da prvenstveno poudarja socialna in gospodarska vprašanja. S 1. marcem t. l. je bilo razčiščeno tudi samoupravno vprašanje, ko je strankin predsednik jasno in določno izpovedal, da se v programu narodne stranke vsebovani pojem najširše samouprave dotika pojma federacije v najožjem smislu. Potemtakem ni med nami nesoglasja, če odklanjamo tako samoupravo, kakor danes obstoja. Svojemu stališču ostajamo dosledni, saj smo že v času najhujšega besnenja vsedrjavne nacionalne stranke javno zahtevali, da se mora boleče finančno vprašanje v naši državi čimprej zadovoljivo rešiti.

V politično življenje gledamo realno, zato ne zanikujemo obstoja hrvatskega vprašanja. Nasprotno trdimo, da je to žalostno vprašanje treba tako v državnem kakor v narodnem interesu čimprej sporazumno likvidirati. Čim priznavamo njegov obstoj, moramo skrbeti za njegovo razrešitev. To je logična posledica našega stališča. S tem pa ne trdimo, da se da omenjeno vprašanje rešiti le na ta način, kakor si to predstavljajo v gotovem krogu združene opozicije v Zagrebu, ki vodi žal takšno politiko, da ji Slovenci ne moremo slediti, čeprav tudi naša pot preko Zagreba v državno prestolico. Zagrebška mentaliteta samohrvatsva nam je tuja in jo smatramo sovražnim.

V socialnem pogledu stojimo z narodom, ki hoče dela, kruha in rešitve iz gospodarske stiske. Ta se da rešiti le z odločnim socialnim programom, ki je označen v političnem slovarju s stavom na levici. Sodobnost zahteva tak program, sodoben človek se pa sodobnosti upirati ne more. Program narodne stranke v socialnem oziru zahtevam sodobnosti ustreza. Čim ustreza, ni treba iskati drugega programa.

Takšen je naš stav, takšna je naša volja.

Problem zaščite kmečkih dolgov

To velevažno vprašanje je naša najbolj boleča rana, ki terja neodložljivo ozdravljenje po spodnjem receptu

Jugoslovanska narodna stranka ima v svojem obširnem, vseskozi demokratičnem programu, poleg silno važnih upravno-političnih vprašanj tudi obširne gospodarske in socialno-politične probleme, čijih dobro rešitev je narod do danes zaman pričakoval. Medtem, ko se druge države mrzlično pripravljajo na nove spopade in se silno oborožujejo, je pahnen naš narod v revščino in bedo, ki ne dopušča misli in možnosti ukrepov za svojo varnost. Najširši sloji našega naroda so obubožani. Naš kmet, naš delavec in nastavljenec, naš obrtnik, mali trgovec, posestnik in vsi drugi naši pridobitni sloji se nahajajo v takem gospodarskem položaju, ki nujno zahteva takojšnje in izdatne odprave in znatne razbremenitve.

Naša stranka je pravilno spoznala, da leži jedro vseh naših

vprašanj ravno v dobri rešitvi ekonomskih in socialnih vprašanj in si je radi tega izdelala podoben gospodarski načrt, ki ga bo izvedla do zadnje točke.

Najvažnejša vprašanja naših gospodarsko in socialno-političnih problemov so: zaščita kmečkih dolgov; brezposelnost; ureditev naših javnih davčev; naš denarni trg; zaščita naše male obrti in malega trgovstva; organizacija dela in zaščita delavstva in službenstva pred izkoriščanjem od strani kapitala in še cela vrsta drugih važnih vprašanj, ki jih bomo objavljali v našem listu, da tako seznamimo javnost o podrobnem gospodarskem načrtu naše stranke.

Današnja rešitev problema kmečkih dolgov še daleč ne pomenja dobre in dokončne ureditve tega vprašanja, temveč samo nekako

začasno odstranitev z dnevnega reda. Vlade so ponovno morale načeti to vprašanje in ga bodo morale tudi še v bodočnosti.

Ko nastane vprašanje nuditi zaščito in pomoč tako številnemu stanu, ki predstavlja svojih 80% naroda, je treba reševati ta problem s stališča, da zamore in mora nuditi tako pomoč, ves narod v celoti, t. j. država, ne pa rešiti ga na način, ki uniči druge stanove in omrtvi popolnoma ves denarni trg.

Ob času, ko se je naš kmet zadolžil, je bila vrednost dinarja znatno nižja od današnje, cene vseh dobrin in tako tudi kmečkih pridelkov pa visoke. Danes pa je to razmerje, radi nezdrave deflacijske politike in drugih posledic našega silno slabega javnega gospodarstva, zelo spremenjeno. Denar je drag in ga sploh ni, vse dobrine pa so radi velikega upadla konsuma skoro brez cene, ki onemogoča nadaljnjo produkcijo. Tako je prišel naš kmet v položaj, da so mu ostali visoki dolgovi, izostala pa je možnost njih odplačila, saj gredo vsi njegovi pridelki v brezcenje, iz česar sledi, da naš kmet ni sam kriv prekarne stanja in zasluži radi tega še tem več zaščite, ki naj mu jo nudi celokupnost.

Radi premalo odmerjenega prostora podajamo tu le glavne misli, ki vodijo našo stranko pri reševanju tega važnega vprašanja. Osnova in jedro problema se zamoreta izluščiti iz sledečih glavnih točk načrta:

1.) Pri reševanju tega vprašanja morajo voditi vlado nadstran-

karski momenti ter izključno ekonomska korist večine naroda.

2.) Problema ni reševati »en bloc«, temveč vsak slučaj zase individualno.

3.) Zaščitenci se imajo razdeliti v več skupin, po svojem gospodarskem stanju in njih zmožnosti odplačevanja dolgov in obresti.

4.) Z ozirom na to, da kmet ni sam zakrivil svojega bednega stanja, se mora določiti odstotke obrestne mere nizko, v vsakem slučaju pa pod obrestno mero Narodne banke. Obrestna mera mora biti za vse dolgove enaka, ne glede na to, če kmet dolguje privatniku ali denarnemu zavodu. Pač pa je določiti različno obrestno mero za razne skupine zaščitencev (kot pod 3.), t. j. za bolj potrebne nižjo, za manj potrebne višjo.

5.) Za razne skupine je določiti tudi razne dobe odplačevanja in to tako, kot zahteva dejansko stanje dolžnikov, ki so razdeljeni po teh skupinah.

6.) Za zadnje skupino zadolženec, t. j. za one kmečke dolžnike, čijih gospodarsko stanje ne daje zadostnih jamstev, da bodo v doglednem času v stanju redno odplačevati svoje dolgove in obresti, mora država izdati posebne obveznice, ki naj donesajo svoje redne obresti in naj se amortizirajo po gotovem načrtu v izvestni dobi (n. pr. v 40. letih) in ki naj se vlečejo vsakoletno s premijami, kot n. pr. »Vojna škoda«. Te obveznice naj uživajo vse ugodnosti, kot drugi državni vrednostni papirji in naj bodo oproščeni vseh sedanjih in bodočih obdavčnin.

Te obveznice naj se prosto trgujejo na vseh naših borzah, prevzamejo pa naj jih prvotno upniki kmečkih dolgov. Da se poudari posebna važnost teh obveznic, je določiti, da jih mora Narodna banka lombardirati najmanj s 75 odstotki nominalne vrednosti, s čimer bodo prišli naši denarni zavodi v položaj, da pridobijo na ta način denarna sredstva, ki jim morajo služiti zključno za izplačilo starih (sedaj zamrznjenih) vlog. S tem se bo poživljal tudi naš denarni trg, ki mu danes primanjkuje likvidnih denarnih sredstev.

Za jamstvo države pa ima le-ta pravico na vknjižbo na tako zaščiteni kmečki posest in na kontrolo nad isto potom svojih davčnih uradov.

To bi bile v glavnem temeljne točke, na katere se oslanja Jugoslovanska narodna stranka pri reševanju tega problema, zavedajoč se v polnem, da bo koristna in uspešna ta rešitev le tedaj, če bodo istočasno rešena tudi vsa ostala ekonomska vprašanja naše države, ker je medsebojna povezanost vsega gospodarskega ustroja države tako čvrsta, da je reševanje enega vprašanja brez sočasne rešitve ostalih popolnoma brezplodno.

Razen tega pa je potrebno zlasti pri reševanju gospodarskih problemov sodelovanje vseh slojev našega naroda in zato je danes, bolj kot kdajkoli prej, potrebno, da strumo svoje moči okoli stranke, ki daje vse jamstvo za uspešno delo in poštenost; zato vsi v vrste »Borbašev«!

V prihodnji številki našega lista bomo obravnavali vprašanje brezposelnih in organizacije dela.

vsem v nezadostni prehrani in neprimernih, nehigijenskih stanovanjih. In ti pošteti siromaki, ki legajo v prerani grob le po krivdi brezvestnih »bratov« in »sester« ter »zavezniki« bogataških pijavk, zapuščajo vedno za seboj mnogostevilne otroke, ki so večinoma prepuščeni le samim sebi in pa trdi, pokvarjeni cesti...

Ta in tak naraščaj bo prav gotovo le v napotje in sramoto našemu narodu — toda ne po lastni krivdi!

Zato pa vsi, ki ste — ali pa vsaj mislite, da ste — poklicani, da skušate voditi in reševati narodovo bodočnost in skrbeti za njegov in vse široke domovine blagor, odprite ušesa svoje vesti, odprite srce in pa tudi roke, da ne bomo res dočakali tega, kar so pisatelji skozi stoletja in tisočletja izražali z besedami: »Pogin naroda«!

Dajte narodu svobodne volitve!

Častne obljube sedanjih članov vlade in pa splošne nevzdržne razmere v državi zahtevajo takojšnje res svobodne, poštene volitve

Današnji politični položaj v naši domovini zahteva predvsem in v vsakem pogledu *nove volitve*. Vsak, kdorkoli se hoče resno in uspešno lotiti reševanja sedanjega, več kakor samo zamotanega in kočljivega političnega in gospodarskega položaja, ne sme niti misliti, da bi se mu moglo to posrečiti brez volitev.

Vsem nam je znano, da je ostala *situacija motna in nerazčiščena* še od lanskega petega maja in da se je že dan nato, komaj šestega maja, splošno govorilo o *potrebi novih volitev*, ker petomajske volitve niso bile pravilne, niti niso reševale situacijo, kakor bi bilo pričakovati: od petega maja do danes so se pa pokazale še *mnoge druge okoliščine*, ki prav tako zahtevajo nove volitve, pa naj se smatra vladanje od zadnjih volitev do danes za uspešno ali neuspešno.

Vlada, ki je prišla na površje po petomajskih volitvah, je narodu izgovorila ob svojem pojavu brez števila najrazličnejših obljub, tičočih se parlamentarizma in drugih narodnih svoboščin. In te brezštevne obljube zahtevajo po devetih mesecih nadvse upravičeno svojo izpolnitev in brezpogojno uresničenje. Tričetrletja je bilo vsekakor več kot dovolj za najrazličnejše priprave, prav tako se pa sme povsem upravičeno zahtevati od vsake vlade, da v dolgih devetih mesecih temeljito prouči celoten položaj v državi in izven njenih mej.

Kar se pa tiče parlamenta samega, je s sleherni svojo sejo in vsakim svojim glasovanjem *ponovno dokazoval*, da ni zrel in sposoben za dovršitev zaupane mu naloge in da so *nove volitve edino sredstvo*, ki se ga je treba poslužiti čimprej v interesu ureditve razmer in — parlamentarizma.

V preteklih devetih mesecih se je več, kakor jasno in otipljivo pokazalo, da so petomajske Jevtičeve volitve le še *poslabšale položaj* v državi in da ga dan z dnem še poslabšujejo. Zato samo oni, ki želi Jugoslaviji popolno razrvanost in zmedo, ne bo predlagal novih volitev kot edinega izhoda iz položaja politične tesni, v katero je bil vrinjen naš parlamentarizem.

Današnje politične in gospodarske razmere v Jugoslaviji ne nosijo na sebi niti sledu *kake urejenosti* ali vsaj odkritosrčnega hotenja po njej. Vzrok je več in segajo nekateri celo globoko v dobo pred nastankom naše skupne jugoslovanske države. O teh vzrokih se danes pod okriljem obstoječih razmer nikakor ne da svobodno in tako podrobno javno razpravljati, kakor to vsa zadeva z ozirom na svojo življenjsko resnost in neodložljivost ter zgodovinsko važnost zahteva. Ker pa se pri večinskem delu jugoslovanskega političnega življa vsak dan

jasneje kaže in izraža vedno bolj naraščajoča politična dozorelost, nam končno niti ni potrebno s prstom pokazati na vsako tako dejstvo in potrebo, zlasti še, ker se je narodova duša naučila spoznavati se med seboj po famoznih petomajskih volitvah brez glasne besede in vidnih gibov, z ono najtišjo srečno besedo, ki je niso več zmožni vsi oni, ki so se za ceno kratkotrajnega uživanja in blagostanja odtujili rodni grudi in zatajili lastno mater, očeta, brate in sestre.

Vsemu narodu pa lebdi danes noč in dan pred treznimi očmi eno samo dejstvo: Brez skorajšnjih popolnoma svobodnih, tajnih in poštenih volitev ni več zdravega izhoda iz sedanjega položaja! Vsa bitna narodna in državna vprašanja bodo *dokončno likvidirana* z obče zaželenim rezultatom samo z izvedbo svobodnih, tajnih volitev! Ko si bo narod lahko svobodno, brez ozira na levo in desno, brez povelja in kakršnegakoli pritiska, izvolil po tajnem volilnem postopku res *one svoje predstavnike*, katerim *edino odkrito zaupa* in katere *edino smatra za najboljše*, najspodobnejše in najpoštenejše može iz svoje sredine, takrat bo v Jugoslaviji zopet za slehernega poštenega in delavnega državljana dovolj kruha in strehe, obilo blagostanja in resničnega zadovoljstva.

Takrat bodo zopet utihnili nepotrebni glasovi o raznih nevarnostih, katerih *dejanska nikjer ni* ali katerih medli obrisi se tupa-tam povsem po nepotrebnem vendarle pojavljajo po krivdi onih strankarskih ali drugačnih nestrpnostev, ki te nenevarne sence gledajo s svojimi bolnimi, politično oziroma strankarsko vnetimi očmi v mnogo preostrih in prenevarnih predstavih. Takrat bo Jugoslavija zopet *močna, silna in nepremagljiva*, in to tako na zunan, kakor tudi na znotraj! V svetovnem rednem časovnem veku bo nenadoma napočil prepomemben nov, zlat vek, ki bo brez primere v naši in sosedov naših zgodovini.

Za čim skorajšnje doseganje takih svetlih ciljev pa moramo vsi, ki se že od vsega začetka odkrito in brezkompromisno borimo pod nemadeževano zastavo *Jugoslovanske narodne stranke* za svobodo, pravico, poštenost in enakopravnost, *pohiteti med najširše plasti naroda in ga organizirati na našem poštenem, jasnem in res usmerjenem programu!*

Zato dajte narodu svobodne volitve! To je glavno, kar je v današnjih razmerah pravilno in koristno! Seveda pa se bomo zadovoljili *samo z absolutno svobodnimi volitvami, pripravljenimi s svobodnim tiskom, svobodnimi shodi in zborovanji ter izvedenimi s tajnim glasovanjem!*

Meja ječi in obtožuje...

Poklicani krogi nočejo slišati glasu onih, ki krvave radi sankcij in zavožene gospodarske politike nezmožnežev ter sebičnih izkoriščevalcev naroda

Med stotere zloglasne pojme in izraze, ki jih je naš narod po sili razmer moral sprejemati v svoj politični in vobče življenjski besednjak v preteklih desetletjih, je nedvomno najusodnejša, predvsem za obmejno Slovenijo, doslej širokemu ljudstvu skoraj nepoznana beseda: *Sankcije!* Slehernega Slovenca, ki je odvisen od zasluzka svojih rok, ob omembi te besede kar strese groza in nekaj tih obup in hladen strah se okleneta človekove duše.

Sankcije, ki so stopile 18. novembra preteklega leta v veljavo, so predvsem v obmejnih slovenskih okrajih, prav gotovo pa še najbolj v logaškem, občutno, da ne rečemo katastrofalno prizadele vse sloje brez razlike in izjeme. Da je ta ugotovitev točna in prav nič pretirana, naj služi dokaz, da znašajo klirinške terjatve naših izvoznikov v logaškem okraju *okrog 80% vseh terjatev*, odpadajočih na *dravsko banovino*, in *okrog 8% vseh terjatev*, kar jih sploh ima naša država napram sosedni Italiji.

Zastoj, ki je nastal zaradi sankcij v našem narodnem gospodarskem življenju, občutijo v prvi vrsti naš delavec, kmet, obrtnik in trgovec. Posamezne lesne industrije, ki so vse do nastopa sankcij, kljub hudemu hiranju in pojemanju pod neizprosno pritiskom splošne gospodarske krize, vendarle zaposljevale vsaj po 15 do 100 oseb, so z nesrečnim uveljavljanjem sankcij *ustavile svoje obrate popolnoma*. Neizbežna posledica teh primoranih ukrepov je ob-

upno dejstvo, da je ostalo samo v logaškem okraju brez kruha in vsakega zasluzka z družinskimi člani vred *precej nad 20.000 delavcev in voznikov-kmetov*.

Kmetska zaščita ali boljše rečeno kmetska *zadruga* izkazuje katastrofalne sadove, kakršnih najbrže ob njenem spočenjanju niso pričakovali niti njeni idejni ter dejanski očetje. Čista resnica je, da je n. pr. kmet, čigar imetje se je ob uvanjanju takozvane »zaščite« cenilo med brati na 300.000 Din, danes vreden z vsem svojim živim in mrtvim inventarjem — če je prodan na dražbi, ker se kako drugače danes sploh ne da več ceniti — komaj še 70.000 do 80.000 dinarjev, torej le še 25% svoje nedavne vrednosti. Vzemimo še drug skromen primer, ki pa ne drži prav nič manj, kakor prejšnji. Par volov, ki ga je kupil kmet v letih 1929. ali 1930. za 15.000 Din, velja danes le še 2500 do 3000 Din.

Vedno in povsod slišimo iz ust pristojnih činiteljev, da v naši državi do inflacije nikakor ne sme priti. Mi, posestniki, pa čutimo danes na lastnih plečih — zato smemo to tudi z vso odločnostjo trditi — da so za nas vse slabe posledice dejansko nastopile že z letom 1930., ker so od takrat naša posestva in naši pridelki z vsakim dnem manj vredni, čeprav se je prav nasprotno pri nas v resnici ves ta čas izvajala denarna deflacijska politika, ki bi bila morala prinesiti le vidno naraščanje vrednosti narodnih dobrin. Prav tako trpe vsi trdoto deflacijske politike pri nas tudi tisti, ki imajo v

raznih denarnih zavodih naložene svoje prihranke, katerih zaradi zamrznjenosti ne morejo dvigniti in jih izročiti javnemu prometu; prav nič na boljšem pa tudi niso oni, ki imajo polne hleve živine in nedotaknjene gozdove.

Žal, da smo prišli tako daleč, da so danes *enako vredni* oni, ki imajo vzorno oskrbovana posestva, in oni, ki imajo prihranke (zamrznjene!) v bankah in hranilnicah, z onimi, ki so prezadolženci in berači. Vsi skupaj namreč nimajo z eno samo besedo: *nič!*

Vso korist od teh nesrečnih žrtev deflacijske politike pa imajo *edino denarni mogotci*, ki se jim je vrednost njihovega mobilnega denarja najmanj potrojila, ker vsaj toliko, če že ne več, je padla v zadnjih nekaj letih vrednost kmetskih pridelkov in posestev.

Kmet in delavec sta danes — lahko to trdim — *pribita na križ*, z njima vred pa tudi obrtnik in mali trgovec, ki imata svoje terjatve pretežno pri »zaščitenem« kmetu ali pri brezposelnemu delavcu. Vsi štirje pa so popolnoma nezmožni, da bi poravnali svoje stare obveznosti, ker ne zaslužijo niti toliko, da bi mogli pošteno prehraniti svoje družine. Zato je *nesmiselno in prav pregrešno*, da bi se še naprej zavlačevala ta lažna, obče škodljiva »zaščita«; pač pa naj država priskoči na pomoč kmetu s tem, da mu omogoči, da bo prodajal svoje pridelke, les in živino *po istih cenah*, kakor so jo imeli v času zadolžitve. Poleg tega pa naj se kmetu tudi odpisejo vse plačane ali narasle obresti.

O delavcu, ki je odvisen le od svojega dnevnega zasluzka in ki nima ne lastne strehe ne hrane, niti ne govorim, ker se mora vsak resen in srčno čuteč človek že ob sami misli in pogledu na tak kup nesreče zgroziti, ko vendar vidi, kako čvrste, poštene in delavoljne roke propadajo in umirajo za posledicami — jetike in drugih boleznih, ki imajo vse svoj izvor pred-

Zakaj je vaše mesto le v Jugoslovanski narodni stranki?

Jugoslovenska narodna stranka zahteva v svojem jasnem programu v bistvu naslednje:

- 1.) Svobodne volitve s tajnim glasovanjem.
 - 2.) Svobodo zborovanj in dogovorov.
 - 3.) Svobodo tiska.
 - 4.) Najširše narodne samouprave.
 - 5.) Neodvisnost sodišč.
 - 6.) Depolitizacijo in stalnost uradnikov.
 - 7.) Reformo uprave.
 - 8.) Znižanje vseh javnih dajatev napram cenam kmečkih pridelkov.
 - 9.) Progresivno obdavčenje ob zaščiti najslabotnejših.
 - 10.) Ukinitve eksekutorjev in eksekutiv stroškov glede davkov.
 - 11.) Pravilno razdelitev kmetov, delavcev, obrtnikov in malih trgovcev ter ustvaritev novih sredstev za kreditiranje kmetov in narodnega gospodarstva, kakor tudi za velika javna dela v serho za poslitve brezposelnih.
 - 12.) Največje varčevanje v vseh javnih izdatkih.
 - 13.) Pregarjanje vseh kartelov s primernimi ostrimi zakoni, do čim naj se istočasno nad bankami, tovarnami in vsemi velepodjetji uvede strogo državno nadzorstvo.
 - 14.) Uničenje korupcije in najstrožje kazni za vse izkoriščevalce narodnega imetja (vešala!) ter vrnitev tega imetja narodu.
 - 15.) Nujno znižanje cen soli, petroleja, vžigalic in tobaka, brez katerih najsiromašneje ljudstvo ne more izhajati.
 - 16.) Potrebno državno priznanje invalidom, bojevnikom in dobrotljcem.
 - 17.) Revizijo pokojnin in upokojujencev, kakor tudi vseh plač, ki morajo priti v sklad s cenami kmečkih pridelkov.
 - 18.) Mestne občinske davščine in trošarine na kmečke pridelke naj se ukinejo, enako naj se pa tudi znižajo voznine na železnicah za kmete in kmečke pridelke.
 - 19.) Z zakonom naj se izenačijo cene tovarniškega in veletrgovskega blaga s cenami kmečkih pridelkov.
 - 20.) Revizija socialne zakonodaje ob zagotovitvi minimalne delavske mezde, potrebne za človeka dostojno življenje.
 - 21.) Na plače tujih nameščencev in delavcev naj se uvede poseben davek v korist fonda za vzdrževanje domačih brezposelnih. Dokler niso z delom in zaslugom preskrbljeni prav vsi domači sinovi, morajo tuji delavci in nameščenci ostati izven naših državnih mej.
 - 22.) Zagotovitev boljših cen kmečkim pridelkom in ukinitve vseh nepotrebnih zaščitnih carin.
 - 23.) Ukinitve vseh šolnin — za siromake.
 - 24.) Najostrejša ukrepe proti političnim trgovcem in za resnično politično moralo.
 - 25.) Vrnitev denarja in tujezemskih depozitov, odnosno žigosanje denarja v čimkrajšem roku z istočasnim razvrednotenjem po špekulativnih in tujino iztihotapljenih vsot.
 - 26.) Progresivno obdavčenje dohodnine.
 - 27.) Znižanje obrestne mere.
 - 28.) Končno likvidacijo agrarne reforme v prid resničnim poljedelcem.
 - 29.) Onemogočenje brezposelnosti vseh delazmožnih in delavoljnih državljanov.
 - 30.) Omogočenje potrebnega zdravljenja slehernemu državljanu.
- Samo Jugoslovenska narodna stranka bo res zatrla in uničila korupcijo ter zaslužno kaznovala vse korupcioniste brez razlike!
- Samo Jugoslovenska narodna stranka bo narod oprostil pretežkih bremen in oduševskih dolgov ter ustvarila sredstva za obnovo narodnega gospodarstva!
- ZATO JE VAŠE MESTO LE V JUGOSLOVANSKI NARODNI STRANKI!**

Narod — vstopaj v naše vrste

Le v naši res ljudski stranki je mesto vseh malih, ponižanih in teptanih ljudi in pri nas se zbirajo pravi borci — poštenjaki za narodne pravice

Nekaj dolgih, pa zato tem uspešnejših let dela in borbe je za nami. Z izdajanjem našega slovenskega glasila »Edinosti« smo morali ob vstopu v njegovo drugo leto rednega izhajanja lani žal prenehati, ker smo gnotno izkervavali. Zavedali smo se pa že takrat in danes se še tem bolj iskreno veselimo ponosnega dejstva, da vse te ogromne žrtve naših idealnih soborcev, članov in voditeljev niso bile zaman, temveč so rodile do danes skoraj nepričakovane uspehe.

Naše vrste so se vidno okrepile, pa ne samo številčno, temveč zla-

sti v vztrajnosti, borbenosti, zvestobi in disciplini. Ponokod so posamezniki omahnili in se dali prevzeti od malodušja v trenutku pojava novih ali bolj rečeno: starih politikov, to pa v pričakovanju izboljšanja političnih, gospodarskih ter vseh ostalih razmer. Toda ti odpadniki oziroma omahljivci so ostali le redke izjeme in njihovo ravnanje ni bilo niti pravilno niti značajno, je najboljši in najzgovornejši dokaz dejstvo, da jim ni skoraj nihče sledil in da so ostali spričo kompaktnosti narodne armade Jugoslovanske narodne stranke le — silno redke izje-

me. Kakor rečeno, so se taki silno redki primeri dogodili le na nekaterih krajih; v veliki večini organizacij naše stranke na deželi in v mestih pa so se članske vrste zelo okrepile in ponekod celo podesorile. Kjerkoli pa se je morda pojavila v organizacijah začasna hladnost in zaspanost, smo prepričani, da bo tega brezdelavnega stanja sedaj, z oživitvijo naše borbenosti, kaj skoro konec.

Točno pred dvema letoma je izšla prva številka našega glasila »Edinosti« in to v dneh, ko so se naši takratni narodni poslanci, naši junaki in borci za svete narodne pravice brez primere: Svetislav Hodžer, dr. Milan Metikoš, Miloš Dragović, dr. Živan Lukić, Stanko Trkulja, dr. Nikola Kešelj, Josip Stažić, Dragutin Perko, dr. Stjepan Bačić in Vlada Krstić — levje borili v znani proračunski razpravi, ki je po zaslugi omenjenih naših poslancev razkrinkala vso gužlobo in korupcijo v takratnem JRKD-režimu.

V podobnih razmerah se pojavlja naša »Edinost« tudi dve leti pozneje: tudi danes se vrši v parlamentu proračunska razprava. Razlika pa je precejšnja: dočim smo imeli takrat v narodni skupščini zgoraj naštetih deset neustrašenih borcev za poštenost, svobodo, pravico in enakost ter vse ostale narodne pravice in svobode, stojimo danes dejansko izven parlamenta po krivdi in zaslugi nekdanjega, danes povsem nepomembnega politika g. Bogoljuba Jevtića in njegovih trabantov — znanih lažnacionalistov, katerih zvezde so tudi že večino naša zatonila za jugoslovanskim političnim obzorjem.

Ob navajanju te značilne časovne in položajne paralele nas pa objema prijetna zavest, da kljub temu, da nismo s svojimi predstavniki pri lanskim petomajskim krivičnim volitvah zaradi nepoštenega razveljavljanja naše kandidatne liste uspeli in tako prišli do svojega primerne parlamentarnega zastopstva, da torej kljub temu še vedno v vsej Jugoslaviji, prav v vseh pokrajinah in v vseh slojih našega malega človeka obstojamo kot njegov edino poklican, priljubljen in vedno bolj živ politični pokret.

Edina politična stranka v vsej Jugoslaviji, ki si je med starimi, obnovljenimi in tudi najnovejšimi političnimi tvorbami križem države ter v najglobljih plasteh naroda edina pridobila trajne in neusahljive korenine in simpatije — je naša Jugoslovenska narodna stranka!

To pa zato, ker je ostala Jugoslovenska narodna stranka od svojega nastanka do danes neizprosno dosledna svojemu res narodnemu programu, ki ga ni opuščala ali spreminjala niti za las, dalje, ker je ostala vedno poštena in mladostno borbena ter končno tudi in zlasti zato, ker je bila zgrajena na zdravih, nerazrušnih temeljih iz naroda samega od spodaj navzgor in ne napačno, kakor so zgrajene večino vse ostale politične tvorbe v naši državi, od zgoraj navzdol.

Doživljamo čudne čase, da se razni stari politiki kljub svoji občeznani preteklosti brez strahu in sramu zopet pojavljajo med narodom in se mu na vse pretege ponujajo in vsiljujejo. Pridno prirejajo shode in konference. Narodu se predstavljajo kot edini njegovi rešitelji iz današnjih težkih političnih in gospodarskih razmer. Za vse težave in skrbi delajo krive druge.

Na drugi strani pa vemo vsi prav dobro, da so baš oni edini krivci vsega narodnega trpljenja in pomanjkanja. Oni so glavni krivci dolgoletne narodne razdvojenosti in nesoglasij, ki še dandanes vladajo med brati. Za vse za-

Vsi kakor en mož

bodimo složni v naši skupni borbi za dosego svojih pravic in boljšega življenja. Ker je izhajanje naše »Edinosti« odvisno zgolj od rednega plačevanja lista, prosimo vse cenjene naročnike, da vnaprej nakažejo naročnino, ki znaša za vse leto 24 Din, za pol leta 12 Din in za četrt leta 6 Din. Posamezna številka 1 Din

Vse cenjene poverjenike, ki so prevzeli podrobno prodajo lista v večjih množinah v svojem okolišu, prosimo, da skušajo vse izvode čimprej razpečati in nam odpadajoči znesek z odbitkom svojih stroškov čimprej nakazati, da se ne bo preveč zavlekel tisk naslednje številke lista.

»Edinost« bomo skušali redno izdajati vsaj vsakih 14 dni, seveda je pa to redno izhajanje odvisno predvsem od rednega plačevanja naročnikov in ostalih odjemalcev.

Današnji številki smo priložili tudi položnice, ki se jih takoj poslužite in nakažite naročnino. Kdor pa položnice slučajno ne bi prejel, naj na domačem poštnem uradu izpolni obrazec čekovne položnice s sledečim naslovom:

»Edinost«, glasilo Jugoslovanske narodne stranke, Ljubljana, čekovni račun št. 12.042.

Vse dopise, tičoč se listovega uredništva in uprave, pošiljajte do nadaljnjega na naslov:

Uredništvo »Edinosti«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 71.

Dopise, ki se tičejo stranke same in pa podrobnega organizacijskega dela, pa naslavlajte na predsednika akcijskega odbora Jugoslovanske narodne stranke za dravsko banovino g. dr. Iva Potokarja, odvetnika v Kamniku.

lostne dogodke zadnjih let v jugoslovanskem javnem življenju so odgovorni edinole oni.

Stari politiki so glavni krivci, da je narod prezadolžen in da je docela obubožal. Narodova prezadolženost ima pa svoj glavni temelj v previsokih obrestih, ki jih je moral večinoma plačevati za najeta posojila. Niso bili ravno prereditki primeri, ko so morali naši mali ljudje plačevati po 20 do 60% obresti, dogajali so se pa tudi žalostni slučajji, ko je brezvesten izposojevalec zahteval in seveda tudi dobil za izposojeni denar od najbednejših in najpotrebnejših malih ljudi celo do 120% obresti. Nihče izmed starih politikov takrat ni dvignil svojega glasu v obrambo naroda proti takemu oderuškemu izrabljanju.

S slabo finančno politiko se je dvignila vrednost dinarja, kar je izzvalo padec cen kmetijskih pridelkov. Veleindustriji in veletrgovci tuje blaga so obdržali cene svojih proizvodov na ta način, da so se združili v močnih, nezlomljivih kartelih. Tako je tudi prišlo do tega, da kmet prodaja svoje pridelke v brezenje, za vse ono, kar pa mora sam kupovati, je primoran plačevati stare visoke cene.

Delavske mezde so tudi kar za nekajkrat padle. Tudi to je plod politike starih politikov.

Po današnjem državnem proračunu se izplačuje na ime uradniških prejemkov okrog 6 milijard dinarjev, kar je nad polovico celotnega proračuna. Ti izdatki so dosegli to strašno številko zato, ker so stari politiki vlačili v državno službo vse svoje osebnosti prijatelje, člane svojih rodbin in strankarske pristaše brez ozira na njihovo šolsko izobrazbo, zmožnost, dober glas in poštenost. Tako smo si nakopali na rame 210.000 državnih uradnikov, ki jih danes mora preživljati naša država. Službe so dobivali le protekcijonisti, ker reveži brez protekcije kljub vsestransko sijajni kvalifikaciji niso imeli mesta v državni službi.

Jugoslovenska narodna stranka zato najenergičneje zahteva, da se to visoko število državnih uradnikov energično in čim občutneje zniža tako, da se odstranijo iz državne službe vsi nesposobni, nevredni in nepošteni uradniki, nasprotno pa naj se vsem vrednim, poštenim in zmožnim nameščenecem zjamči stalnost, da ne bodo več izpostavljeni posameznim politikom, ki so jih doslej premeščali docela po svoji mili volji in trenutnemu osebnemu razpoloženju. Za take premestitve potroši država vsako leto ogromne zneske.

Stari politiki so uvedli prakso upokojevanja oseb, ki so še popolnoma sposobne za delo. Niso redki upokojenci, ki so stari šele 32 do 35 let namesto da bi imeli toliko službenih let. Te mlade osebe niso bile morda upokojene zaradi nerednosti v službi ali zaradi bolezni, temveč zgolj iz interesov posameznih politikantov. Čim pride na površje nova vlada, takoj upokoji svoje nasprotnike in nastavi nove ljudi. Tako »delo« starih politikov nam je zapustilo danes visoko število upokojujencev, katerih pokojnine obremenjujejo narod vsako leto z nad milijardo dinarjev, kar znaša dvakrat toliko, kolikor plačajo kmetje v vsej Jugoslaviji neposrednega davka na zemljarini. Stari politiki pa hočejo tako politiko še nadaljevati.

In tako se vrsti greh za grehom starih politikov, ki so s svojim ravnanjem gospodarsko docela uničili naš narod. Edini, ki se bori proti njim z vso brezobzirnostjo in nepopustljivostjo, je in ostane Jugoslovenska narodna stranka.

Danes nastajajo odločilni trenutki. Borba je vsakomur jasna. Obstojata vsega le dve fronti. Na eni strani stoji naša Jugoslovenska narodna stranka s svojim jasnim in točno določenim programom, na drugi strani pa so vsi stari politiki brez vsakega programa, zato pa z obilico intrig, laži in sleparij.

Od države se mnogo zahteva, mnogo pa ji je tudi treba dajati. Zato je sleherni državljan dolžan, da se politično bori za svoje pravice. Kdor v današnjih razmerah trdi, da ga politika prav nič ne zanima in kdor hoče v sedanjih, za državo in narod pretežkih trenutkih stati prekrižanih rok ob strani, ta zločinsko greši napram sebi, svojim otrokom in svoji družini, napram svojemu narodu in svoji domovini.

Vabimo vse državljane, ki so poštene in značajni, čistih rok in čistih duš, da junaško in brez oklevanja vstopijo v naše borbene vrste, da se ramo ob rami bore z nami kot brat ob bratu za svoje pravice, za svobodo, pravico in enakost, da se složno borimo za svojo pravico do poštenega, res človeka vrednega življenja.

Vsak v vrste Jugoslovanske narodne stranke! Vsak tudi postani redno plačujoči naročnik oziroma odjemalec »Edinosti«, edinega našega lista v slovensčini, da mu bo tako omogočeno vsaj kolikor toliko redno izhajanje, zlasti dandanes, ko nam je lastno glasilo potrebno kakor vsakdanji kruh!

Naše delo v Sloveniji se obnavlja

Na lepo uspeli konferenci v navzočnosti delegatov naših organizacij iz vse Slovenije in predsednika Hodjere so bile sprejete smernice za novo poživljeno delo

Od usodne velikonočne sobote lanskega leta, ko nam je zloglasni Jevtičev režim razveljavil našo državno kandidatno listo ter tako tudi udeležbo na volitvah pod lastnim praporom, bo kmalu preteklo leto dni. Sprememba režima, pri čemer se pa razmere za Jugoslovansko narodno stranko niso glede olajšanja dela prav nič izboljšale, temveč nasprotno še poslabšale in poostriale, ni v nikomur, ki je upal na boljše čase, izpolnila tih upov in nad. Zaradi pomanjkanja sredstev smo bili primorani prenehati izdajati svoje glasila »Edinost«, ki je pomembno delo med vsem ostalim še najtrdnjejšo vez med vodstvom stranke in njenimi krajevnimi organizacijami ter člani križem Slovenije. Z ozirom na novo nastale razmere so prenehali tudi, dotlej redni nedeljski in praznični shodi in sestanki v posameznih krajih naše banovine, kar je imelo za nevedno posledico pojav nekake ohladitve narodnega zanimanja za vse ostale politične formacije, iz vsej nove, ki so se zopet obudile v življenje po padcu Jevtičevega režima.

Prvo navdušenje za umetno pomlajene politične stranke ali pravilne povedano: starke, se je kmalu poleglo in danes kljub raznim votlim, bobnečim frazam »preizkušenih politikov« med širokimi plastmi naroda njihov glas ne najde nikakega odmeva več. Zakaj se to dogaja, ve naš preprosti narod sam prav dobro in zato javna razlaga tega dejstva ni potrebna.

Res je, da se je iz navedenih razlogov delo naše stranke v preteklih desetih mesecih ponekod nekoliko ohladilo in popustilo. Toda to je bilo samo mimogrede in povsem neškodljivega, prehodnega značaja.

Ze v pretekli jeseni nas je zopet vžgal klic bratov iz prestolnice države in iz vseh ostalih banovin, ki nas je poklical na veličastni zbor Jugoslovanske narodne stranke, ki se je vršil dne 15. septembra preteklega leta na prostranem Zemunskem polju pred očmi Beograda, v katerem samem je bil shod prepovedan. Takega shoda še nismo doživeli, ni ga pa tudi še doživel prestolni Beograd. Ob pogledu na ogromno množico nad 70.000 navdušenih in fanatično zavednih članov naše stranke, ki so kljub pomanjkanju sredstev in hrane prihiteli iz vseh krajev Jugoslavije, ob pogledu na to nepopisno veličastno manifestacijo mogočne misli Jugoslovanske narodne stranke so razni mogočniki na pristojnih mestih spoznali, od kod veje v naši državi pravi veter svobode, pravice in enakosti. Upravičen strah jim je zlezel v stare, trhle kosti. Razumljivo je, da njihov odgovor na naš izraz moči in zdravja našega pokreta ni rodil baš najidealnejših izglede za nadaljnji razvoj stranke v državi.

Dočim so bili naši bratje v južnih in vzhodnih pokrajinah v tem polpreteklem času precej bolj agilni in uspešni v svojem strankinem organizatornem delu, smo pri nas na severozapadu začasno nekoliko počivali. Pred tedni pa je planila za neodoljivo, elementarno silo iz kmečkih vrst našega

članstva odločna zahteva, da se vse delo takoj oživi in nadaljuje.

Nujna posledica te energične, spontane narodne zahteve je bila širša delegatska

konferenca

predstavnikov naše stranke skoraj iz vseh srezov dravske banovine, ki se je vršila v nedeljo dne 1. marca t. l., združena s sejo akcijskega odbora za našo banovino, ves dan v prostorih hotela »Strukelj« v Ljubljani.

Konferenca se je udeležila nad 50 delegatov, ki so predsednika stranke g. Svetislava Hodjera, ko je prišel v spremstvu nekaterih članov glavnega odbora s kolo dvora v dvorano, navdušeno in z nepoleznim aplavzom ter ovacijami pozdravljali.

Otvoril je konferenco predsednik akcijskega odbora za dravsko banovino g. dr. Ivo Potokar, ki je v uvodu toplo pozdravil najprej ljube goste, predsednika stranke g. Svetislava Hodjera, člana Glavnega odbora Mr. ph. gosp. dr. Smolako, lekarnarja iz Smedereva in predsednika stranke za savsko banovino g. Mirka Benića iz Zagreba, nato pa tudi vse slovenske delegate. V nadaljnjem svojem poročilu je g. dr. Potokar razvil celo vrsto pomembnih misli in ugotovitev, ki so zelo važne za nadaljnji razvoj stranke zlasti v Sloveniji. Posebej se je bavil z raznimi očitki, ki nam jih podtikajo razni naši politični in idejni nasprotniki ni ki jih že dolgo časa z vsemi razpoložljivimi sredstvi ter na vse mogoče ali nemogoče načine zlonamerno širijo med vsemi sloji naroda. Svoja izvajanja, iznešena res jedrnat in stvarno, je zaključil z željo, da bi konferenca ugotovila in razčistila gotova dejstva v našem političnem življenju res tako, kakor je treba in prav, ker le jasno gledanje more biti podlaga za pozitivne politične uspehe. Bistvo njegovega govora objavljamo na drugem mestu kot samostojen članek.

Takoj nato je sledil odgovor, oziroma podroben referat predsednika stranke g. Svetislava Hodjera, ki je podal v strnjenih stavkih nazorno sliko mogočnega razvoja Jugoslovanske narodne stranke v vseh pokrajinah, zlasti pa še v Vojvodini, Zgornji Bosni, Srednji Srbiji in sosednjih pokrajinah, kjer je naš pokret najmočnejši. Podrobno in vsakomur razumljivo je razložil organizatorsko taktiko v posameznih banovinah in uspehe, ki so bili s takim umestnim in premišljenim delom doseženi. V nadaljnjih izjavah je kritiziral poostrele cenzure in tudi navedel več konkretnih primerov, glede katerih pa so bili vsi protesti vodstva stranke pri pristojnih činiteljih brezuspešni. Kljub vsemu nasprotnišnemu pritisku in včasih skoraj nepremagljivim oviram pa so naši navdušeni voditelji in člani neprestano prirejali shode in sestanke, na katerih je mestoma zaradi agresivnosti nasprotnikov prišlo tudi do krvavih fizičnih spopadov z neizogibnimi žrtvami. Ker so oblasti zahtevale, je vodstvo stranke moralo nekoliko spremeniti način organiziranja članstva in je moral na ponovne intrige in šikane pred-

sednik stranke celo osebno posredovati pri notranjem ministru gospodu dr. Korošcu. Strankin razvoj je povsod razveseljav. Navedem naj samo primer, da izdajajo člani stranke v Bački Palanki kar dvoje tedenskih glasil, eno v srbskem, drugo v nemškem jeziku.

Posebno odločno je predsednik g. Hodjera zavrnil očitke, češ da smo centralistična in fašistična stranka. Jugoslovanska narodna stranka odklanja fašizem, ker stoji na neomajnem stališču, da more v naši državi pravično in pošteno vladati samo čista demokracija, očiitek centralizma se pa zavrača dovolj že s samim dejstvom, da zahteva naša stranka že v svojem programu najširše samouprave, seveda v okviru skupne, močne Jugoslavije.

Na vprašanja nekega delegata glede toliko obravnavane unifikacije šolskih učbenikov je predsednik g. Hodjera pojasnil stališče naše stranke v tem važnem vprašanju. Jugoslovanska narod. stranka zahteva, da se učbeniki unificirajo na ta način, da se od ministrstva odobri enotne knjige za posamezne razrede in pokrajine, ne pa, da se nadaljuje sedanja anarhija v tem pogledu, da vsak profesor poljubno napiše svoj učbenik in ga z odobrenjem ministrstva predpiše ter zahteva za svoj razred. Ista knjiga pa seveda ne velja za isti razred prihodnje leto, ker zahteva novi profesor zopet svoj poseben učbenik. Tako so starši z več otroci izpostavljeni nezasišanemu izkoriščanju, ker morajo kupovati za vsakega otroka vsako leto vedno nove knjige in ker starih ne more noben mlajši otrok »podedovati« za starejšim. Posebno hudo in res nevzdržno pa je to zlasti za siromašne sloje, ki si zaradi visokih nabavnih cen nikakor ne morejo nabavljati novih knjig, starih pa ne morejo iz že navedenega vzroka uporabljati. Jasno pa je pri tem stališče stranke, da morajo biti učbeniki v Sloveniji pisani v slovenskem jeziku.

Za govorom g. Hodjera, ki je še obvestil delegate o tem, da je g. dr. Potokar s strani strankinega glavnega odbora pooblaščen, da podrobno prouči in izdela točen predlog zakona o samoupravah, kar so vsi navzoči vzeli z glasnim odobravanjem na znanje, je dobil besedo g. Mirko Benić iz Zagreba, ki je zborovalcem sporočil iskrene pozdrave hrvatskih borbašev slovenskim bratom ter opisal vse težave, s katerimi se morajo naši pristaši boriti v savski banovini. Kljub vsemu se pa tamkajšnje organizacije lahko ponašajo z zadovoljivim, marsikje celo zavidno lepim uspehom. V obmejnih pokrajinah med Hrvatsko in Slovenijo organizacije Narodne stranke lepo procvitajo in vlada povsod najlepša bratska sloga.

Zborovalce je nato pozdravil in še posebej zagotovil o tem, da Jugoslovanska narodna stranka nikakor ni ne fašistična niti centralistična, g. dr. Smolaka iz Smedereva, za njim pa je povzel besedo predsednik sreske organizacije v Kaminku, vladni svetnik v poklju in sedanji banovinski svetnik g. dr. Fran Vidic, ki je v krepkih, trezno premišljenih besedah, ki so pri vseh udeležencih konferenc sproti neprisljuno izvajale glasno, odločno pritrjevanje, slikal gospodarske, socialne in politične, kakor tudi vse ostale perefere razmere v Sloveniji ter obenem tudi že nakazal vse poti in ukrepe, ki so nujno potrebni za izboljšanje in radikalno ozdravljenje teh nešteti obče škodljivih, abnormalnih in skrajno nezdravih pojavov. Zlasti vneto se je govornik zavzemal za navezovanje čim

tesnejših stikov z brati Hrvati v današnji trdi življenjski borbi ter vztrajal neomajno na stališču, da se mora za vsako ceno ohraniti ter še bolj okrepiti oni most, ki smo ga ustvarili med narodom to in onostran Sotle ob lanskim petomajskih volitvah. Odlični govor so poslušalci sprejemali z ono iskreno prisrčnostjo, s kakršno jim ga je izkušeni govornik tudi sam podajal.

Na poziv g. dr. Potokarja so nato podali podrobna poročila za posamezne okraje glede strankinega gibanja in ostalih razmer delegati iz mariborskega, ljubljanskega, kočevskega, ljutomerskega, murskosoboškega, dolnjelendavskega, škofjeloškega, kranjskega, logaškega in drugih okrajev. O teh zanimivih, pa resničnih slikah posameznih okrajev bomo poročali prihodnjic po vrsti. Za danes naj posebej poudarimo le toplo prizadevanje iz izvajanje g. Ivana Škrlija iz Logateca, ki je naprosil po kratkem opisu izredno težkih, malone oziroma tuintam tudi že res obupnih razmer, predsednika stranke g. Hodjera, da bi se pri pristojnih činiteljih v Beogradu z vso vneto in energijo zavzel za še, po posledicah sankcij napram Italiji prav posebno in res katastrofalno prizadeti obmejni logaški okraj. Podrobne informacije, odnosno direktive za izvedbo te vroče želje obmejnega prebivalstva bodo poslane gosp. predsedniku v nekaj dneh. Nadalje je g. Škrli strankinemu predsedniku tolmачil gledanje obmejnega prebivalstva na današnji vsestranski

položaj v državi in njeno upravo, za katere korenito ozdravljenje je nujno potrebna trda, železna roka, ki jo vidijo prebivalci logaškega okraja edino v osebi svojega energičnega voditelja g. Hodjera, katerega je končno še naprosil, naj bi pri vsem svojem delu vedno izbiral za sodelavce, organizatorje in sploh člane izključno samo ljudi absolutno čistih rok in kretnitih, poštenjaških značajev.

Predsednik g. Hodjera je vse te želje in prošnje kar najpozorneje poslušal, si jih vestno zabeležil in končno trdno obljubil, da bo povsod, kjerkoli mu bo le mogoče, ukrenil vse potrebno, da se položaj trpečega obmejnega prebivalstva čimprej izboljša in končno normalizira.

Po opoldanskem odmoru se je seja akcijskega odbora nadaljevala in so navzoči razpravljali o bodoči delovni taktiki, ki naj jo naša stranka zavzame pri nadaljnjem delovanju. Z velikim navdušenjem je bil sprejet sklep, da se zopet prične izdajati »Edinost« in sicer po možnosti vsakih 14 dni. Na predlog g. Miklavčiča je bila g. dr. Potokarju soglasno izrečena popolna zaupnica s pooblastilom, da temeljito izdela zakonski osnutek o samoupravah in pred definitivno redakcijo tega predloga še skliče širšo sejo akcijskega odbora za Slovenijo.

Z enodušnim sklepom, da se vsi brez izjeme kar najintenzivneje lotimo dela za razširitev in napredek stranke v naši ožji domovini, je bila lepo uspela konferenca zaključena.

DOGODKI ZADNJIH DNI

V beograjski narodni skupščini, kjer je bil baš v razpravi v odstopnosti opozicije novi državni proračun, je poskusil v petek dne 6. t. m. dopoldne izvršiti revolver-ski atentat na predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića narodni poslanec in član Jevtičevega poslanskega kluba Damjan Arnaudović. Oddal je na predsednika vlade tri revolver-ske strele, ki pa niso imele uspeha. Atentator je bil takoj aretiran in izročen upravi mesta Beograda. Star je 38 let in je po poklicu učitelj. Po pisanju dnevnega tiska je bil atentat dobro pripravljen in je bilo v svojstvu soudeležencev aretiranih nadaljnjih osem Jevtičevih poslancev. Preiskava, ki je zavzela zelo širok obseg, se vsestransko nadaljuje.

V soboto, dne 7. t. m., torej dan po atentatu, je vlada dr. Milana Stojadinovića podala kolektivno ostavko, ki jo je kraljevo namestništvo sprejelo. Novo vlado je sestavil zopet dr. Stojadinović. Iz bivše vlade sta izpadla vojni minister, armijski general in častni kraljevski adjutant Peter Živković in pravosodni minister dr. Miškulin; za novega vojnega ministra pa je bil imenovan armijski general in šef glavnega generalnega štaba Ljubomir Marić, za ministra za telesno vzgojo naroda inž. Voja Djordjević in za ministra brez portfelja dr. Josip Rogić. Vodstvo pravosodnega ministrstva je poverjeno začasno ministru za socialno politiko in narodno zdravje Cvetkoviću. Tako imamo že tretjega ministra brez portfelja.

MALO ODGOVORA

Po lepo uspeli konferenci Jugoslovanske narodne stranke v Ljubljani je prinesel ljubljanski »Ponedeljski Slovenec« izjemoma precej dolgo poročilo, s katerim se sicer ne bi bavili, če ne bi v njem bilo toliko netočnosti in zlobnih podtikanj, o katerih je vsa javnost prepričana, da nimajo prav nobene resnične podlage. V svojem odgovoru moramo ponovno poudariti, da je program naše stranke povsem jase in določen ter se ga narod vedno v večjem številu oklepa prav z ozirom na to dejstvo. Simpatije naroda za našo stranko so izredno narasle prav po nastopu sedanje vlade, ko je »zapihal veter svobode«, kakor se blagovoli izražati »Ponedeljski Slovenec«. Zakaj se narod zbira okrog naš baš v tej dobi, bo najbrže sam najbolje vedel in menda to ni neznanost gospodom okrog »Slovenca«. Dejstva se ne dajo spreminjati in zakrivati s še tako pisanimi in kričeimi kulisami. Ne-

smisel in prav otročje govoričenje so vse preračunane trditve o kakem fašizmu, fašističnem pozdravu in diktatorskih ambicijah gospoda Hodjera po vzoru Hitlerja ali Mussolinija. Sicer pa vse to dovolj jasno razpravljamo na drugih mestih današnje številke. Poročilo »Ponedeljskega Slovenca« izpopolnjujemo še v toliko, da je bil na kolodvoru pri sprejetju gospoda Hodjera in ostalih gostov navzoč poleg g. dr. Potokarja in nekaterih drugih članov stranke tudi banovinski svetnik g. dr. Fran Vidic iz Kamnika, kar je »Ponedeljski Slovenec« pozabil povedati. Na očiitek, da konferenca zastopniku »Ponedeljskega Slovenca« ni bila dostopna, ugotavljamo, da to ni res, nasprotno pa je dejstvo, da je zastopnik »Ponedeljskega Slovenca« vedno dobil na vseh naših konferencah in sestankih najtočnejše podatke od vodstva samega in bi bil tudi sedaj lahko prisostvoval tej konferenci, kakor ji je prisostvoval po svoji službeni dolžnosti in naredbi predstavnik politične oblasti.